

- debattredaktør Johannes Morken
- epost: debatt@vl.no, telefon: 22 310 394
- post: Vårt Land, pb.1180, sentrum, 0107 Oslo
- verdidebatt.no

verdidebatt

«Vi må i større grad spørre: Er alt lønnsarbeid meningsfullt?»

Margunn Bjørnholt, sosiolog og forker

Ansvar og refleksjon

Karin Bjørgsvik Dahlstrøm
● Nærbø på Jæren

ASYLSØKNAD

Erik Dahl, Trondheim, skriver (Vårt Land 05.02.) om iranske konvertitter som i lagmannsretten november 2012 fikk avslag på søknad om asyl: «Ifølge avisen (Vårt Land) stolte retten på Landinfo som hevdet at det ikke ville være risikabelt for kristne å returnere, hvis de ikke misjonerer aktivt for sin nye tro.»

Erik Dahl, som har erfaring fra UNE gjennom mange år, understreker det store ansvaret Landinfo har.

Jesus. Som kjent er det å være kristen å tro at Jesus døde for mine synder. Det vil også være svaret når en konvertitt vender hjem, for eksempel til Iran.

Hvem tror at det ikke er sannsynlig at slekt, venner og andre får vite at han eller hun er kristen? Likevel begrunner dommen i lagmannsretten at det ikke er sannsynliggjort at disse to, Mitra Mohadjer og Madi Zafarnejads, vil være aktive kristne i det offentlige rom.

Med min erfaring som medlem i UNE i siste periode, vil jeg appellere til nemndledere og nemdmedlemmer om virkelig å reflektere over hva kristen tro er. Fra UNE er det et gjennomgående argument at konvertitter skal reflektere over å gå over fra en religion til en annen. Senest 24.02.13 uttalte leder i UNE på Dagsrevyen at det ofte manglet refleksjon.

Kristen tro. Min erfaring har fortalt meg noe om manglende refleksjon hos nemnda, om hva kristen tro er, og å stille relevante spørsmål som virkelig handler om at Jesus døde for mine synder, at han sto opp fra de døde, og at den eneste veien til Gud er gjennom Jesus Kristus.

Det er det nye og det helt unike for alle dem som forlater sin tro og bekjenner troen på Jesus.

Meningen med arb

Ikke alt lønnsarbeid skaper verdier, og ikke all verdiskaping er lønnet. Og det er ingen visjon om meningen med arbeidet eller, for den del, meningen med livet.

Margunn Bjørnholt

● Magister i sosiologi. Forsker på arbeid, familie, likestilling og kjønnsrettferdighet.

LIKESTILLING

Fra finansminister og sentralbanksjef har vi nylig fått høre at «vi» jobber for lite. Sannheten er at «vi» jobber både mye og lenge.

Norske kvinners yrkesdelaktelse er i verdenstoppen, og den norske pensjonsalderen er høy. Her skal jeg la finansministerens og sentralbanksjefens statistikkbruk ligge. Hovedproblemet er at den ensidige vektlegging av lønnsarbeid bygger på et utdatert syn på verdiskaping der bare det som omsettes for penger teller.

Bisarre. Feministiske økonomer har lenge påpekt det bisarre i at en husmor først bidro til brutto nasjonalproduktet dersom hun brakk benet og havnet på sykehus, og at et stort oljeutslipp er en økonomisk gladnyhet.

I den nye boken *Kvinnenes rolle i norsk økonomi* viser Charlotte Koren at kvinnenes inntog i arbeidsmarkedet førte til at deler av den ulønnede husholdsproduksjonen ble overført til lønnsarbeid i markedet, og at den tilsynelatende økonomiske veksten i kjølvannet av dette i stor grad gjenspeiler overgangen fra ulønnet produksjon til pengeøkonomi.

Den reelle økonomiske veksten fra 1960-tallet og fremover er dermed overvurdert, ar-

gumenterer Koren. For å bruke et aktuelt eksempel: Lager man lasagnen av selvskutt elg og selvdyrkede tomater på eget kjøkken, gir det knapt utslag i økonomien, mens industrielt produsert ferdiglasagne betalt med egen lønnsinntekt genererer pengetransaksjoner i mange ledd, fra hestemarkedet i Romania til supermarkedet i Norge.

Meningsfullt? Vi trenger en ny diskusjon om hva slags samfunn vi ønsker og hvordan økonomien kan tilpasses livsgrunnlaget. Vi må i større grad spørre: Er alt lønnsarbeid meningsfullt? Er det et mål å minimere egenproduksjon og overføre mest mulig til markedet? Er verdien av det som produseres mot betaling mer verdifullt enn produksjon utenfor markedet? Tåler kloden at vi produserer og forbruker mer?

På 1970-tallet tenkte man seg at ny teknologi ville bidra til fri-

«Det blir stadig mer risikabelt å redusere eget lønnsarbeid og ta en større del av det ulønnede arbeidet i familien»

gjøring fra arbeid, visjonen var å jobbe mindre og leve mer. Nå er visjonen snarere frigjøring gjennom merarbeid; de som jobber deltid skal jobbe fulltid, og «vi» alle må jobbe mer og lenger. Det er ingen visjon om meningen med arbeidet eller, for den del, meningen med livet.

Diskusjoner om generelle arbeidstidsreformer, deling av lønnsarbeidet, frakobling av sammenhengen mellom arbeid

og lønn i form av borgerlønn og redusert forbruk har forstummet. Dagens normalarbeidsdag tas for gitt, at det er entydig bra å jobbe (mer) likeså. Samtidig viser forskning fra Karolinska Institutet at mødre som jobber fulltid, er sykere og mer slitne enn andre.

Ignorerer. 40 prosent av norske kvinner jobber deltid, de fleste av dem for å få arbeid og familie til å gå opp. Et ensidig søkelys på ufrivillig deltid og rett til heltid kan føre til at man ignorerer at de fleste som jobber deltid velger dette, selv om det kan diskuteres hvor fritt valget er.

Samtidig blir det stadig mer risikabelt å redusere eget lønnsarbeid og ta en større del av det ulønnede arbeidet i familien. Lavtlønte og deltidsarbeidende kvinner kommer dårligere ut ved samlivsbrudd og pensjon, ettersom en norm om livslangt fulltidsarbeid og individuell selvforsørging i økende grad nedfeller seg i rettspraksis, lovgivning og rettighetsutforming.

Begrenset. De siste tiårene er arbeidslinja blitt innskjerpet, og kvinner er blitt økonomisk «likestilt» – dels ved at ytelser som mødre og ektefeller mottar har blitt avvirket eller redusert, med omsorgspoeng som et unntak fra hovedtrenden. Overgangsstonadsperioden for enslige foreldre er redusert og aktivitetsplikten innskjerpet, barnetrygden er ikke regulert opp, og kontantstøtten er redusert/planlagt avvirket.

Samlet representerer reduksjonen av ulike former for «morsstøtte» en samfunnsmessig nedvurdering av verdien av omsorg for egne barn, og en manglende verdsetting av kvinner som fortsatt tar en større del av dette ansvaret.

Det er klart et gode at kvinner har fått økt autonomi gjennom egen inntekt, men så lenge kvinner, tross høy yrkesaktivitet, bare tjener i overkant av 60 prosent av menn, er denne autonomien begrenset. Rendyrking av en modell basert på individuell

selvforsørging gjennom lønnsarbeid alene vil skape ny ulikhet.

Ferdigheter. Nedvurdering av omsorg har også andre omkostninger. Fra Storbritannia meldes at stadig flere barn ikke er potte-trent når de begynner på skolen, de er mer uselvstendige, og kan blant annet ikke kle på seg selv. Storbritannia mangler de fleste av de velferdsordninger som står til norske foreldres rådighet, men likevel ser vi den samme tendensen her. Bleieforbruket har økt med rundt 15 prosent i Norge bare de siste ti årene.

Økt barnehagebruk og tidligere barnehagestart, travle foreldre og mer bekvemme bleier, har vært nevnt som mulige årsaker. For dårlig kvalitet på barnehager, særlig for de minste, spiller sannsynligvis også inn. Uansett årsaker reiser den forlengede bleiebruken fundamentale spørsmål. Barn er samfunnets viktigste kapital. Hvilket (annet) arbeid er så viktig at det skal gå på bekostning av å lære barn grunnleggende livsferdigheter, kroppsmestring og selvhjelpenhet som å gå på do og kle på seg? Hva mer går tapt om dette glipper? Et viktig spørsmål som burde oppta økonomer er hva det gjør med humankapitalen og verdiskapingen i et samfunn at en økende andel fremtidige arbeidstakere, ledere og entreprenører har gått med bleie til de er fire og fem?

Bedre bilde. Vi trenger nye perspektiver og økonomiske modeller som gir et bedre bilde av den reelle verdiskapingen i samfunnet og som fremmer kjønnsrettferdig verdsetting over livsløpet og livsnødvendige investeringer i omsorg, livskvalitet og miljø.

Omsorg, for eksempel for barn, er nedvurdert i vårt samfunn. Det herskende synet sier at det bare er det som omsettes for penger som teller, skriver Margunn Bjørnholt i dette innlegget.

Foto: Sara Johannessen/NTB scanpix/arkiv

- Hovedinnlegg: Maks 3.500 tegn
- Innlegg og replikk: Maks 1.800 tegn
- Kort sagt: 600-1.000 tegn
- NB: Alle mål inkluderer mellomrom.
- Vi foretrekker ditt innlegg på e-post.
- Innlegg må signeres med fullt navn. Oppgi adresse og telefon.
- Legg gjerne ved bilde av deg selv
- Konvolutter som postlegges, må merkes med «debatt».

- Redaksjonen forbeholder seg rett til å forkorte.
- Innsendte manus blir ikke returnert.
- Vårt Land betinger seg retten til å arkivere og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form i Vårt Lands eget arkiv eller andre databaser
- Vårt Land har avtale med. Stoffet kan også gjøres tilgjengelig på Vårt Lands internettsider.

«Arild Stokkan-Grande (Ap) kritiserer organisasjonen Kristenfolket for å heie fram Frp i kampen mot avkristninga. Kristne verdier vil for alvor bli utsett med blå regjering, meiner han.»

Johannes Morken, debattredaktør

eidet og livet

Tilslørende familieidyll

Familien er ikke bare naturlig og god. Den kan også være et kvinnefengsel.

Jørn Lemvik og Heidi Holt Zachariassen
 ● Generalsekretær og seniorrådgiver i Digni – tidligere Bistandsnemnda

VOLD MOT KVINNER

4 – 15. mars arrangeres FN's årlige kvinnekommisjon. Temaet er vold mot kvinner – et tabubelagt tema med store mørketall og enorme samfunnsmessige kostnader. Voldtektene i India og Sør-Afrika vitner om en kvinneforakt som har fritt spillerom mange steder. Men vold mot kvinner forekommer oftest i nære relasjoner, innenfor ekteskapets rammer. Bak familiens gode fasade lever mange kvinner i frykt.

Fiasko. Fjorårets kommisjon var en fiasko. For første gang greide ikke forsamlingen å bli enige om et sluttokument. Den tvilsomme æren for skipbruddet tilkjennes en liten men velorganisert allianse av konservative religiøse lobbygrupper, anført av Vatikanet og amerikanske evangelikale. Deres kamp kjennetegnes av motstand mot reproduktive og seksuelle rettigheter (stikkord: abort, prevensjon, homofili).

Blant Dignis medlemmer er det mange som deler alliansens innvendinger, spesielt når det gjelder abort. I mange av våre samarbeidsland setter homofilis spørsmålet sinnene i kok i brede samfunnslag. Selv om det er stort mangfold innenfor den milliardstore katolske kirken er det heller ingen tvil om at Vatikanets linje har stor tilslutning. Det er derfor rimelig og rett at konservative aktører driver lobbyvirksomhet i FN.

Frykter. I den konservative alliansen frykter man at fokus på reproduktive og seksuelle rettigheter skal undergrave tradisjonelle familieverdier.

Det er ingen tvil om at familien som ideal er utsatt, spesielt i Vesten. Mange steder i Sør står familien, eller husholdningen sterkt. Det er ikke nødvendigvis bare bra. Også familien må underlegges en maktanalyse. Foruroligere ofte kommer menn best ut av å bevare tradisjoner. Å omfavne tradisjonelle familieverdier vil i mange sammenhenger være ensbetydende med å omfavne ideen om at kvinnen er mannens eiendom.

«Alle kvinner har rett på beskyttelse mot vold, til økonomisk deltakelse, et offentlig liv og reproduktiv medbestemmelse»

Ved å kreve forrang for tradisjonelle familieverdier (kollektive rettigheter) over kvinneverdier (individuelle rettigheter), er vi redd for at den konservative alliansen kommer i skade for å begrense områdene som gjør kvinner til rettssubjekter med effektiv beskyttelse under loven. Det er ingen god utvikling, med tanke på hvor sårbare og utsatte kvinner ofte er. Vi tror da heller ikke at det er Vatikanets eller de evangelikales hensikt å legitimere vold og diskriminering mot kvinner, slik enkelte antyder. Men vi er redd familieretorikken deres kan bidra til å svekke kvinners stilling.

Svekkes. Vi må akseptere at det finnes ulike synspunkter på spørsmål om abort, prevensjon og homofili. Vi heier også på familien som en kjernehet i samfunnet! Men vi kan ikke akseptere at kvinners posisjon svekkes i kampen om disse spørsmålene.